

TEATRUL
NAȚIONAL

AUTOBIOGRAFIE
DE HORIA LOVINESCU

STAGIUNEA
1977 — 1978

Ani,

Opere,

Ecouri

- 1917 — La 20 august se naște la Fălticeni, Horia Lovinescu
- 1946 — Termină Facultatea de litere și filozofie. Își ia doctoratul cu o lucrare închinată marelui poet Arthur Rimbaud. De altfel, pentru eseu asupra lui Rimbaud primise premiul cenaclului „Zburătorul“.
- 1953 — Este reprezentată „Lumina de la Ulmi“, piesă cu care numele lui Horia Lovinescu se impune în dramaturgia românească. Așa cum remarcă **Valeriu Râpeanu**: „Teatrul lui Horia Lovinescu a surprins de la bun început prin elevația spirituală, prin intensitatea conflictelor omenești care îl animă, prin aceea neconținută abordare a problemelor cheie ale existenței noastre. Din acest punct de vedere el se situează pe linia unei tradiții strălucite deschise de „Patima roșie“ a lui M. Sorbu și confirmată de piesele lui Camil Petrescu. Pentru „Lumina de la Ulmi“, e distins cu Premiul de Stat.
- Scrie pentru uzul teatrelor de amatori piesa într-un act „Oaspetele din faptul serii“. Acesteia îi vor urma și alte lucrări de același gen: „Elena“ (1956), „Și pe strada noastră“ (1959), „Revederea“ (1962), „Adolescentul“ (1965) ș.a.
- 1955 — Are loc premiera piesei „Citadela sfărîmată“, o profundă investigație asupra procesului de dezagregare a unei familii burgheze în anii instaurării puterii populare. În comentariul său despre piesă, **Vicu Mîndra** accentuează importanța acesteia în contextul evoluției dramaturgiei românești: „Scriind „Citadela sfărîmată“ în care controveresele sufletești sînt legate de anii din jurul Eliberării, dramaturgul își deschide calea spre dezbateră ideilor contemporaneității... „Citadela sfărîmată“, reținînd sugestiile înaintașilor, are meritul de a fi încercat, alături de alte piese noi, o altă reunire a tragicului cu comicul sub auspiciile unei înțelegeri superioare a raportului dintre om și istorie“. Piesa va fi distinsă cu Premiul de Stat.
- Reprezentarea piesei „Hanul de la răscruce“ prin care se deschide seria pieselor parabolice.
- 1959 — Are loc reprezentația, în premieră, a piesei „Surorile Boga“ despre care **Ion Marin Sadoveanu** va scrie: „Lucrare de maturitate, „Surorile Boga“ a reușit să unească armonios și clar semnele sub care s-a realizat, exprimînd în același timp mesajul pe care-l avea de adus, cu putere... Spuneam că o anumită finețe și adîncime psihologică sînt esențiale scrisului lui Horia Lovinescu. În „Surorile Boga“ lucrul acesta a ajuns pînă la o adevărată virtuozitate“. La rîndul său, **Mihnea Gheorghiu** aplaudă noua creație a dramaturgului: „Acordăm piesei lui Horia Lovinescu și dreptul pe care și l-a luat, de a da un răspuns lumii cehoviene din „Trei surori“, de pe baricadele lumii noi. Noi mergem însă mai departe, interpretînd argumentele majore ale dramei românești „Surorile Boga“ ca tot atîtea riposte de fond, la o anumită literatură burgheză cu pretenții filozofice, la modă astăzi în lumea apusului, în care vidul și neantul dobîndesc înțelesul unei „coordonate fundamentale ale existenței umane“. Acestei permanente și niciodată satisfăcute „tentații de a exista“ care consumă umanitatea filozofiei reacționare, eroii recentei piese despre începutul revoluției populare în țara noastră, îi răspund prin puterea și fericirea de a exista în istoria reală a lumii și poporului lor...“.
- 1961 — Premiera piesei „Febre“, acută dezbateră asupra responsabilității individuale și colective privind opțiunile în viața de familie și socială, pledoarie pentru edificarea fericirii pe principii morale viabile și sentimente trainice.
- 1963 — Apare, la „Editura pentru literatură“, un volum de teatru care include piesele: „Citadela sfărîmată“, „Oaspetele din faptul serii“, „O întâmplare“, „Hanul de la răscruce“, „Și pe strada noastră“, „Surorile Boga“, „Revedere“, „Febre“.
- 1964 — Premiera piesei „Moartea unui artist“, piesă care constituie o punere în discuție, dintr-o perspectivă umanistă, a problemelor artistului, a responsabilității sale și. în același timp, configurează o problemă general-umană. **Dinu Săraru** subliniază meritul lu-

- crării : „Cu „Moartea unui artist“, literatura noastră dramatică înscrie un succes incontestabil, o operă într-adevăr remarcabilă, în care distingem cu satisfacție acel fericit echilibru interior între ideea nobilă, însuflețită de pledoaria pasionată, și simțul măsurii artistice. Dramaturgul a ajuns la maturitate și lucrarea sa reflectă, odată cu calmul celui ce stăpânește meseria, preocuparea plină de răspundere a scriitorului militant, năzuind să exprime realitatea timpului său și să-și spună părerea“. **Ion Pascadi** surprinde mesajul fundamental al piesei : „Manole Crudu ajunge / la concluzia că dacă moartea biologică nu poate fi învinsă, nemurirea spirituală poate fi cucerită prin slujirea dirză a idealurilor umanității, printr-o atitudine rațională, lucidă, în fața legilor naturii. Dramatismul impresionant și forța artistică a piesei se realizează tocmai prin această perpetuă confruntare a valorilor pe planurile cele mai diferite, în esență indisolubil legate între ele“.
- 1965** — Este reprezentată lucrarea „Omul care...“. **Valentin Silvestru** observă : „Prin „Omul care...“ se relevă nu numai cazuri, ci și principii, sensul fiind al unei secțiuni într-o umanitate dată, surprinsă în momente cu totul neobișnuite ale existenței ei. În „Omul care...“ autorul face un studiu superior, de caracterolog precizând în tușe iuți și subțiri, în cadrul relațiilor unei colectivități la o circumstanță excepțională, tipuri definite exact, uneori printr-o singură trăsătură“.
- 1967** — Premiera piesei „Petru Rareș“. **Virgil Cândea** surprinde caracteristicile definitorii pentru modalitatea acestei evocări : „După întâlnirea cu un capitol de istorie românească, după contemplarea unui monument rece de marmură, generația noastră avea dreptul la evocarea unui om, păcătos și sublim, entuziast și disperat, dar mai presus de aceste inegalități, mare prin fapta, zbuciumul și năzuința lui. Acest pas către Rareș-omul l-a îndrăznit Horia Lovinescu“.
- 1968** — Are loc reprezentarea piesei „O casă onorabilă“. De-a lungul unei intrigi fals polițiste, este inițiată, de pe pozițiile eticii socialiste, analiza manifestărilor negative din atitudinea unor membri ai societății contemporane.
- 1969** — Premiera piesei „Al patrulea anotimp“. În comentariul pe marginea acestei lucrări, **Margareta Bărbuță** face următoarea remarcă : „Este de altfel una din caracteristicile generale ale dramaturgiei lui Horia Lovinescu, de a propune spre dezbateri ipostaze și aspecte variate ale problemei responsabilității sociale și morale a omului de azi, idee prețioasă care îi animă cele mai multe pagini ale creației și /care, exprimată de cele mai multe ori cu mijloace dramatice remarcabile, l-a impus la loc de frunte în dramaturgia românească contemporană“.
- 1971** — Se reprezintă „Și eu am fost în Arcadia“. **Radu Popescu** apreciază scrierea : „„Și eu am fost în Arcadia“ este, împreună cu „Petru Rareș“, cea mai bună dramă scrisă de Lovinescu până în prezent, atât prin satisfacțiile pe care le dă, imediat, spectatorului, cât și prin întrebările, prin problemele pe care le pune, și a căror dezbateri poate să continue și să fie fecundă“. Piesa va fi onorată cu Premiul Uniunii Scriitorilor.
- 1973** — Premiera piesei „Paradisul“. Autorul ei declară : „Mi-e greu să spun ce fel de lucrare e „Paradisul“. Nu e nici dramă, nici comedie, nici măcar o așa zisă piesă „de idei“. Aș numi-o polemică, o piesă pamflet. În intenția mea ea a reprezentat un protest vehement de pe pozițiile umanismului socialist împotriva Casandrelor de tot felul (scriitori, sociologi, savanți etc.) care vestesc — trăgând concluzii trunchiate din ororile Auschwitz-urilor cât și din dezvoltarea societății capitaliste standardizate și dezumanizate de tehnica modernă — prăbușirea omului. Într-o simplă propoziție aș spune că „Paradisul“ e elogiul indestructibilității omului“.
- La „Editura Eminescu“ este publicată o selecție în două volume din piesele lui Horia Lovinescu. Sînt incluse : „Citadela sfărîmată“, „Hanul de la răscruce“, „Moartea unui artist“, „Al patrulea anotimp“, „Loctiitorul“ (Petru Rareș), „Paradisul“, „Și eu am fost în Arcadia“, „Omul care și-a pierdut omenia“, „Jocul vieții și al morții în deșertul de cenușă“.
- 1974** — Reprezentarea piesei „Ultima cursă“, în care autorul construiește o dezbateri plină de dramatism despre ceea ce înseamnă etică sportivă în viața omului contemporan.
- 1975** — Editura „Eminescu“ tipărește în colecția „Rampa“ piesa „Moartea unui artist“. Un an mai târziu va apare în aceeași colecție, „Ultima cursă“.
- 1977** — Premiera piesei „Singele“. De inspirație istorică, această lucrare își propune să urmărească contribuția pe care românii din Transilvania au adus-o victoriei poporului nostru în războiul de independență.
- Se reprezintă, la Cluj, piesa „Autobiografie“.
- 1978** — La editura „Eminescu“ se află sub tipar două volume din teatrul lui Horia Lovinescu.
- În stadiul de lucru, o nouă dramă care are ca personaj principal pe cunoscutul erou doctoevskian Ivan Karamazov.

T E A T R U L
STAGIUNEA

A U T O B I C
D E H O R I A

DISTRIBUȚIA
(în ordinea întinerii)

GALERIU POP
DINA POP
RALUCA POP
RADU COMȘA
PROCOPIU
IONESCU
IRINA

— ION MARINESCU
— ILEANA STANA IONESCU
— RODICA POPESCU
— TRAIAN STĂNESCU
— GABRIEL DĂNCIULESCU
— ION HENTER
— TAMARA CREȚULESCU

Regia artistică : C. LEVEANU

Decoruri : PAUL BORTNOVSCHI
Artist emerit

Ilustrația muzicală : ALEXANDRU PĂRLEA

Diapazon

Regia tehnică : PETRE MANOLESCU și ADRIAN NEACȘU

Machiajul :

Florin Ionescu (șef regizorat), ing. I. Georgiu (șef serv. tehnice) și C. Leoveanu (regizori de scenă), Vili Brădeanu (șef atelier), I. Dragomir (șef tapițerie atelier), S. Păun (șef tapițerie atelier), Crăciunescu (șefi croitorie), T. Burducea (șef cizmărie),

DIRECTORUL TEATRULUI NAȚIONAL: RADU

N A T I O N A L

1977 — 1978

O G R A F I E

L O V I N E S C U

BUȚIA:
(trării în scenă)

ALEXIU	— ANDREI IONESCU
GEORGESCU	— CRISTIAN BABEȘ
GREAVU	— IULIAN NECȘULESCU
Maistrul DOGARU	— ȘT. GAVRILOAIA
Madam VĂTĂMANU	— ARIANA OLTEANU
Tinăr I	— ADRIAN NEGRU
Tinăr II	— VLADIMIR STĂNESCU

ORNEL TODEA

Costume : GABRIELA NAZARIE

pozitive : DINU LAZĂR

Sufler : SONIA JUGANARU

GRU

Sonorizare : PETRE VICTOR

VL. ANTOCI și I. RADU

tehnic), ing. I. Pascu (șef serv. electronic), Victoria Bighia (recuziter), C. Rădoi (șef mașinist), R. Baicu (șef timplărie), scenă), D. Lazăr (șef mecanică), N. Alexandru și Sanda C. Kovacs (șef boiangerie). Lumini : Robert Vasilescu ;

B E L I G A N — Artist al Poporului

T E A T R U L N A Ţ I O N A L

STAGIUNEA 1977 — 1978

A U T O B I O G R A F I E

D E H O R I A L O V I N E S C U

DISTRIBUŢIA:
(în ordinea intrării în scenă)

GALERIU POP	— ION MARINESCU	ALEXIU	— ANDREI IONESCU
DINA POP	— ILEANA STANA IONESCU	GEORGESCU	— CRISTIAN BABEŞ
RALUCA POP	— RODICA POPESCU	GREAVU	— IULIAN NECŞULESCU
RADU COMŞA	— TRAIAN STĂNESCU	Maistrul DOGARU	— ŞT. GAVRILOAIA
PROCOPIU	— GABRIEL DĂNCIULESCU	Madam VĂTĂMANU	— ARIANA OLTEANU
IONESCU	— ION HENTER	Tinăr I	— ADRIAN NEGRU
IRINA	— TAMARA CREŢULESCU	Tinăr II	— VLADIMIR STĂNESCU

Regia artistică : CORNEL TODEA

Decoruri : PAUL BORTNOVSCHI
Artist emerit

Costume : GABRIELA NAZARIE

Ilustraţia muzicală : ALEXANDRU PĂRLEA

Diapozitive : DINU LAZĂR

Sufer : SONIA JUGANARU

Regia tehnică : PETRE MANOLESCU şi ADRIAN NEGRU

Sonorizare : PETRE VICTOR

Machiajul : VL. ANTOCI şi I. RADU

Florin Ionescu (şef regizorat), ing. I. Georgiu (şef serv. tehnic), ing. I. Pascu (şef serv. electronic), Victoria Bighia şi C. Leoveanu (regizori de scenă), Vili Brădeanu (şef recuziter), C. Rădoi (şef maşinist), R. Baicu (şef timplărie), I. Dragomir (şef tapijerie atelier), S. Păun (şef tapijerie scenă), D. Lazăr (şef mecanică), N. Alexandru şi Sanda Crăciunescu (şefi croitorie), T. Burducea (şef cizmărie), C. Kovacs (şef bolangerie). Lumini : Robert Vasilescu ;

DIRECTORUL TEATRULUI NAŢIONAL: R A D U B E L I G A N — Artist al Poporului

Momentul adevărului

Există, uneori, în viața fiecăruia un moment de cumpănă, un ceas de bilanț. În acea oră dramatică reflectezi la ceea ce ai înfăptuit sau nu în lumina proiectelor cu care ai plecat la drum, la satisfacțiile și umbrele anilor, la datoriile împlinite ori uitate. E clipa când te confrunți cu tine însuși în tripla postură de acuzator, apărător și judecător, în cadrul unuia dintre cele mai dramatice procese pe care și le poate intenta un om. Albert Camus spunea odată: „Nu așteptați judecata de apoi. Ea are loc în fiecare zi“.

Lui Galeriu Pop, eroul principal al piesei, viața i-a oferit multe satisfacții profesionale datorate meritelor personale, dar și eforturilor depuse cu stăruință „în culise“ de soția sa, Dina Pop, femeie dinamică, ambițioasă și vanitoasă, „vioara întâi“ în tentativa comună de escaladare cât mai rapidă a „scării onorurilor“. De-a lungul acestei ascensiuni sociale pe care eroul o rîvnește, o acceptă, dar în același timp o dezaprobă sub raportul mijloacelor folosite, se produce o disjunție în ființa lui lăuntrică, adevărul despre sine înfruntându-se cu necesitatea automistificării. Cît privește relațiile din cadrul căsniciei, ele se degradează, cei doi comportându-se doar ca niște parteneri corecți, preocupați exclusiv de succesul acțiunilor întreprinse. Din climatul familial infestat de arivism, punctat arareori de șovăielnice refuzuri ale lui Galeriu în fața unor compromisuri, și marcat cu pregnanță de necesitățile mondene impuse de caruselul relațiilor manevrat cu abilitate de Dina Pop, se dezvoltă aroganța și cinismul afișate cu dezvoltură de fiica lor, Raluca. Atîta timp cît cariera lui Galeriu va evolua sub semnul

succesului, regula jocului va fi respectată: se vor tolera reciproc. Dar cînd poziția socială a savantului va fi periclitată de grave și întemeiate acuzații, șubredul edificiu al relațiilor din familia Pop nu va mai rezista. De fapt lui Galeriu viața îi mai oferă o șansă, o șansă reală, substanțială: de a se putea reabilita în primul rînd față de sine. Traversînd o gravă criză de conștiință, reușind să abandoneze pe rînd false iluzii și regrete, el va păși pe drumul dificil al redescoperirii adevăratei sale personalități. Și al exactelor ei dimensiuni. Dureroasă luciditate și intensă mobilizare a voinței chemate să lupte împotriva alibiurilor întreținute de un confort spiritual și etic prea bătrîn pentru a putea fi învins dintr-odată. Dar nu atît de rezistent încã să nu cedeze în fața presiunilor unei identități regenerate de suferința provocată de întîlnirea cu propriul ei adevăr.

Acesta e firul central al unei piese unde eroul se definește și se răscumpără prin însăși buna credință și severitatea procesului la care e convocat ca principal culpabil. Dar nu și singurul. Fiindcă odată cu el sînt invinovățiți, și poate încă mai puternic, acei factori ce-au determinat îndepărtarea sa de la nucleul inițial de aspirații, indemnîndu-l la concesiile și tranzacții cu propria sa conștiință. Acei factori pe care, cum spunea Böll, împrejurările exterioare le scot numai la iveală, ei coabitînd în ființa morală a unora și neașteptînd decît impulsul de a se exterioriza.

Autobiografie constituie o dezbatere pe tema etern actuală a raporturilor omului cu el însuși.

CLAUDIU CRISTESCU

În Autobiografie îl recunoaștem pe dramaturgul Horia Lovinescu, piesele și eroii săi. Am putea să o numim o adevărată autobiografie a operei sale în care regăsim destine, situații, momente caracteristice pentru scrisul său. Deci obsesiile de care fiecare scriitor este încercat, care îl urmăresc, nu îi dau pace și formează ceea ce critica numește coordonatele, temele fundamentale ale operei sale. La un moment dat unele din ele sau una singură ocupă un loc preponderent, acaparează prin intensitatea ei scriitorul și se evidențiază într-o operă ce s-a numit Moartea unui artist, Al patrulea anotimp, O casă onorabilă, Omul care și-a pierdut omenia, Ultima cursă. Fără îndoială, așa cum se întâmplă în cadrul fiecărei opere constituite care este expresia unei viziuni coerente asupra lumii, a unei meditații continue, nu sînt excluse, ci, dimpotrivă, cît se poate de firești, revenirile, motivele care reapar.

Descifrăm în Autobiografie una din preocupările cele mai insistente ale creației lui Horia Lovinescu: atitudinea pe care o are savantul, omul de știință, creatorul într-un moment crucial al existenței sale, în acel moment de criză cînd se află în fața propriei sale vieți, și opere, cînd și-o evaluează și caută să meargă mai departe. Dau noțiunii de criză un înțeles fecund, profund constructiv, așa cum mi

se pare că îl aflăm în toate piesele lui Horia Lovinescu, așa cum l-a statuat Moartea unui artist și Omul care și-a pierdut omenia. Pentru că Horia Lovinescu este obsedat, așa cum a mărturisit, de acest

„Autobiografie“

zbor de Icar, dar care nu are totdeauna finaluri triumfătoare. Și atunci cum poate suporta înfringerea (întrebare pe care și-o pune în Ultima cursă) și cum găsește calea ieșirii dintr-un eșec ce are sorți să se permanentizeze. În ce chip o autoestimare riscînd să devină un sfîrșit tragic se poate converti în începutul unei resurrecții mintuitoare.

Eroul din Autobiografie are toate datele înaintașilor săi din opera lui Horia Lovinescu. Dar nu numai datele exterioare ale profesiei sale, ci și cele sufletești. Îl aflăm într-un moment de criză declanșată de erorile comise la conducerea institutului. Un moment de criză care nu-și are atît sau numai sorgintea în situația lui de creator, cît în situația lui socială. Aș putea spune că ultima a determinat-o în cea mai mare măsură pe cea dintîi. Căderea socială a evidențiat părțile friabile ale caracterului său,

măcîinînd latura sa pozitivă, producînd o degradare morală timpurie. Căderea lui socială este în mare măsură determinată de soția și fiica lui, adică de ambianța familială, ceea ce ne face să ne gîndim la un alt motiv cu caracter circular al operei lui Lovinescu și anume modul în care relațiile umane minate de parvenitism, ambiție, cupiditate pot să ducă la degradarea ființei noastre morale, obsesie prezentă mai ales în Al patrulea anotimp, O casă onorabilă.

În Autobiografie savantul se zbate între dorința realizării unui ideal științific și cea slăbiciune față de familie care îl duce la compromisuri cu propria lui personalitate. Eroul piesei se află la un moment dat foarte aproape de posibilitatea unei regenerări: s-ar putea izbăvi printr-o dragoste reală, pură (aici se impune o nouă similitudine cu Manole Crudu, protagonistul Morții unui artist) dar el ratează această șansă. Și atunci calea sa va fi aceea pe care au urmat-o eroii din teatrul de tinerețe al lui Horia Lovinescu, cei din Lumina de la Ulmi și Citadela sfărîmată, adică al opțiunii pentru unica certitudine și anume adevărul care permite reala resurrecție. Așa dar Horia Lovinescu se reîntoarce la soluțiile sale de tinerețe. Și-și reîntîlnește prin această piesă — tinerețea.

VALERIU RAPEANU

